

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

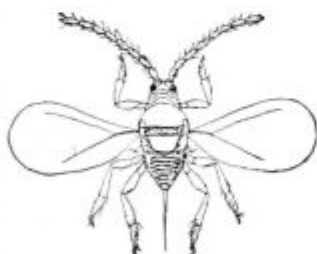
St. 23. V Ljubljani, 15. decembra 1899. Leto XVI.

Obseg: Sanjozéjski kapar. — Pokladanje soli. — Koliko naj se vzame Tomasove žlindre in koliko kajnita? — Kako se je spopelo drugo gnojenje s Tomasovo žlindro in s kajnitom. — Kdaj in kolikokrat je treba orati. — Sezamove tropine v pogačah in zmlate. — Setev vrtno zelenjadi v zimskem času. — Pridelovanje ruskega lanu. — Plesnoba v vinskih kleteh. — Vprašanja in odgovori — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene — Inserati.

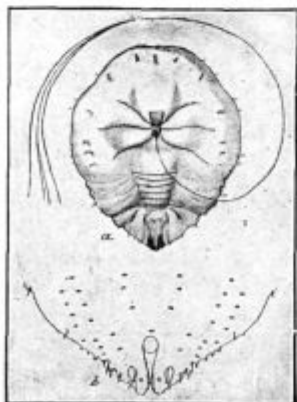
Sanjozéjski kapar.

Sanjozéjski kapar (*aspidiotus perniciosus* Canst.)

je škodljivec na sadnem drevju v Severni Ameriki, ki se utegne s cepiči, s sadjem i. t. d. tudi k nam v Evropo zanesti, ali je morda že zanesen. Naše kmetijsko ministerstvo je ukrenilo naredbe, da se prepreči okuženje naših sadovnjakov po tem mrčesu, vendar s tem vsa nevarnost ni odvrnjena. Vsi sadjarji se opozarjajo, da naj pazijo na svoje drevje, in če najdejo kaj sumnega in sanjozéjskemu kaparju podobnega, naj to naznanijo c. kr. kmetijsko-kmetijskemu preskušališču na Dunaju ter naj naznanilo prilože sumne dele drevesa.

Podoba 58.

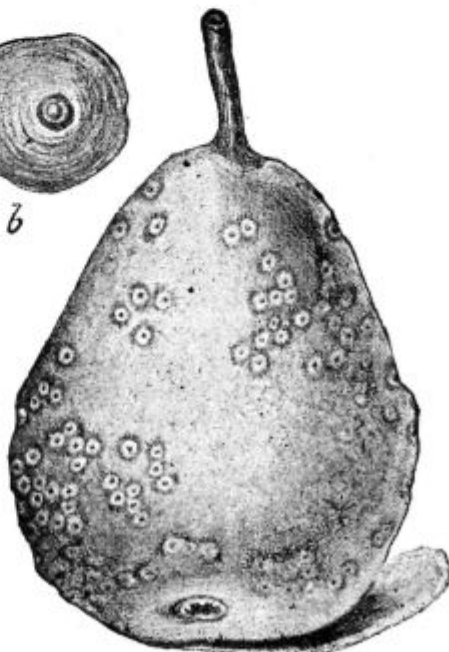
Podoba 59.

Podoba 60.

6

61

Podoba 61.

Da bo mogoče tega škodljivca spoznati, ga tu popišemo:

Sanjozejski kapar ima, kakor trsni in drugi kaparji, kapico (ščit), pod katero samec kakor samica prebija večji del svojega življenja, ne da bi se kaj pregibal. Kapica samice ima 1.4 mm v premeru, je siva ter ima nasredi in navrhu svetlorjavo grbo. Pod kapico čepi samica, ki je 1 mm dolga, okrogla, svetlorumena ter nima ne tipalnic in ne nog. Samica ne leže jajec, temveč kot žive mladice. Prostemu očesu nevidni mladici se razidejo po drevesu, kjer se pozneje s srkalnimi ščetinicami primejo lubadi ter dobe kapico. Pod temi kapicami se mlade uši spolno razvijajo. Samci potrebujejo za svoj razvoj

24 do 26 dnij ter postanejo 0,6 mm dolgi in dobe po dve krili. Samice se razvijajo 30 dnij, izgube med tem časom tipalnice in noge ter potem skozi 6 tednov vsak dan kote žive mladiče. V teku enega poletja pride 4 do 6 zarodov na svet, a zadnji zarod prezimi na lubadi.

Sanjozejski kapar povzroča hiranje drevja ter končno drevo ugonobi. Kjer se kapar prime ploda, tam rast nekoliko zastane, in videti je, kakor bi už sedela v plitvi dolbini.

Podoba 58. kaže povečanega moškega sanjozejskega kaparja brez kapice z dvema kriloma, z nogami in s tipalnicama.

Na podobi 59. zgoraj (a) je videti povečana samica na trebušni strani z dolgimi srkalnimi ščetinami. Spodaj na tej podobi (b) je močno povečan zadek samice.

Podoba 60. kaže v naravni velikosti vejico, ktere lubad je polna kaparjev.

Podoba 61. a je hruška, napadena po kaparjih. Kaparji ne sedijo v gruclah temveč vsak zase v plitvi, rjavo obrobljeni jamici. Na isti podobi se pri b vidi močno povečana kapica samice.

Pokladanje soli.

V primerni množini vpliva sol koristno na zdravje in razvijanje domačih živalij; ako se je pa preveč daje, tedaj tudi lahko škoduje.

Sol je človeku in živini neobhodno potrebna. Ona pomaga želodcu, da laže prekuhava težko prebavno klajo, napravi dober tek, pospešuje pretvorbo ter ohrani živino zdravo in krepko. Preveč soli dajati je naravnost škodljivo. Žival, postane močno žejna, pije neprimerno veliko vode, torej pa tudi mnogo moči (šči). Zatem se prikažejo zaporedoma slabo prebavljanje, vnetje črev in driska; živina malo žre, hujša in hira, včasih še celo pogine. Vsa ta znamenja imenujemo dolgotrajno zastrupljenje s soljo. Ako ponehamo s soljo, izginejo polagoma vsa navedena bolesta znamenja, in živina si sčasoma popolnoma opomore. Večkrat pa se je že tudi dogodilo, da je žival poginila, če so ji dajali preveč soli. (Hitro zastrupljenje s soljo). Kadar živino dere driska, takrat ji ne smemo dajati soli, zato da se želodec in čreva še bolj ne zdražijo in ne vnečajo.

V dobri klaji se nahaja zmiraj toliko soli, kolikor je potrebuje živina. Kdor krmi s tečno klajo, tistemu niso živali še nikoli zbolele zaradi pomanjkanja soli, ako bi jim je sicer tudi posebej ne dajal. Pri krmljenju z dobro svežo travo navadno ne dajemo molznim kravam soli, a vendar imajo dosti mleka ter tudi ne zbolé zaradi pomanjkanja solnih snovij. Dobro krmljenim delavnim volom ne dajemo soli, ker to ni potrebno; po njej bi pa tudi preveč pili ter premnogo krme potratili. A drugačna je stvar pri krmljenju s slabo, izprano, malo redilno in težko prebavno klajo. V teh slučajih postaja živina pobita, hira, dlaka se ji ščetini, krmivo se ji upira. Tu bi bil najboljši pripomoček, da dokupimo dobre klaje. Ali kmetovalec pogosto ne more tega storiti, ker mu primanjkuje denarja. V takih okoliščinah ne poznam boljšega pripomočka kakor je sol. Po njej živina tudi slabejšo klajo laže prebavlja, kajti sol podpira želodečne in črevesne soke pri njih poslu. Kadar pokladamo izprano seno, odpadke iz žganjarij ali težko prebavno klajo, kakor n. pr. deteljo, žito, sočivje, tedaj je vedno nekoliko soli na mestu. Živini, ktero redimo za mesarja, dajemo nekoliko soli, da povzije več klaje in da se zategadelj hitreje redi. Največ

soli potrebujejo primeroma kože in ovce, zatem pa govedo. Tudi konjem dajamo semintja nekoliko soli — 50 gramov na teden zadostuje; osobito je to tedaj potrebno, kadar se krmijo večinoma s slabim senom, z deteljo ali celo s korenstvom. Konj pa, ki dobiva izvrstno seno in oves, ne potrebuje soli. Svinjam se krmijo različni osoljeni kuhinjski odpadki; pri takih razmerah jim ni treba posebej dajati soli. Sicer pa tudi prasičem ugaja, ako jim, vsaj med pitanjem, semtertja klajo nekoliko nasolimo. Krave, kobile, ovce in kože potrebujejo več soli kakor voli, konji, ovni in kozli; tudi mlada živina je mora dobivati več od starejše, dorastle. Govedu popolnoma zadostuje 10—12 gramov soli na dan; pitancem se lahko nekoliko privrže. Ovca in koza se zadovoljita, ako jima dajemo kakih 5—6 gramov soli za dan in glavo. Gledé konja in prasiča velja pravilo, da jima včasih med klajo pomešamo nekoliko soli.

Živini ugaja vsaka sol, bodisi že čista morska, kuhana, ali takoimenovana „živinska sol“. Zdrobljeno sol potresamo na različno klajo (na rezanico ali poparjeno krmivo), ali pa polivamo krmo z osoljeno vodo; nekteri živinorejci imajo navado, da napajajo svojo živino s slano vodo. V nekterih krajih devajo v jasli velike kose soli, da jo živali ližejo. Meni se ta način ne zdi baš pripraven, ker živina lahko preveč soli odgrize in pojé, kar bi utegnilo imeti slabe posledice.

Koliko naj se vzame Tomasove žlindre in koliko kajnita.

V obče se svetuje, da naj se jemlje za pognojitev 1 orala po 300 kg Tomasove žlindre in 300 kg kajnita, torej vsakega polovico. V teh množinah porabljena gnojila so se tudi v obče dobro obnesla, dasi zemlja ni povsodi enake sestave in enakih lastnostij, in je zlasti glede kalija znano, da se ga v težkih zemljah rado več nahaja kakor v lahkijh.

Na kmetijski šoli na Grmu so letos tudi v tem oziru naredili nekatere poskušnje, da se prepričajo, koliko kaže za ondotno ilovno zemljo jemati Tomasove žlindre in koliko kajnita, da se doseže najboljši uspeh.

Za dotični poskus so odločili na košenici, ležeči tik poskušališča, 4 oddelke po 25 m² velike, in so jih lansko jesen pognojili z naslednjimi množinami Tomasove žlindre in kajnita.

I. oddelek:	III. oddelek:
2 kg Tomasove žlindre,	1½ kg Tomasove žlindre,
½ kg kajnita;	1 kg kajnita,
ali za 1 ha:	ali za 1 ha:
800 kg Tomasove žlindre,	600 kg Tomasove žlindre,
200 kg kajnita.	400 kg kajnita.
II. oddelek:	IV. oddelek:
½ kg Tomasove žlindre,	1 kg Tomasove žlindre,
2 kg kajnita,	1½ kg kajnita:
ali za 1 ha:	ali za 1 ha:
200 kg Tomasove žlindre,	400 kg Tomasove žlindre,
800 kg kajnita.	600 kg kajnita.

Najboljši uspeh se je pokazal na III. in IV. oddelku, in sicer na IV. oddelku še boljši kakor na III. oddelku. Na obeh teh oddelkih je bila detelja posebno lepa; vendar je bilo na IV. oddelku, na katerem se je vzelo nekoliko več kajnita, uspeh še ugodnejši.

Na prvih dveh oddelkih je bil uspeh v obče slabši, vendar je bil na II. oddelku boljši kakor na prvem.

Dasi je zemlja težka (ilovna), je vendar trebalo več kajnita kakor Tomasove žlindre, da so se dosegli najbolj ugodni uspehi.*)

R.

Kako se je sponeslo drugo gnojenje s Tomasovo žlindro in s kajnitom.

V štev. 6. letošnjega „Kmetovalca“ sem opozarjal cenjene čitatelje na to, da se večkratno gnojenje travnikov (senožetij, košenic) s Tomasovo žlindro in s kajnitom ni povsodi enako dobro sponeslo. Po nekterih krajih dobivajo vedno dobro košnjo, kadarkoli zopet gnoje svoje travnike s temi umetnimi gnojili, drugod jim pa noče detelja po drugem gnojenju več tako dobro uspevati kakor po prvem.

Vzrok tej prikazni ni še dognan. Nekteri trdijo, da je tej prikazni vzrok pomanjkanje apna v zemlji, drugi menijo, da je pripisati nepovoljne uspehe pomanjkanju črne prsti, oziroma dušika, nekteri drugi veččaki pa trdijo, da je temu vzrok nepripravnost tal za deteljne in sploh za stročnate rastline. Zaradi tega priporočajo v takih slučajih, da se pognoji zemljišča, katerim primanjkuje apna, tudi z apnom, katerim pa primanjkuje dušika, s hlevskim gnojem, z gnojnico, z dobrim mešancem ali s čilskim solitrom.

Na kmetijski šoli na Grmu so se letos nekteri deli travnikov in košenic drugič pognojili s Tomasovo žlindro in s kajnitom. Ker je zemlja ilovna in revna na apnu, kakor tudi na črni prsti, oziroma na dušiku, napravile so se poskušnje tudi z apnom, z gnojnico in s čilskim solitrom, da se spozna, kaj je resničnega na zgoraj omenjenih trditvah.

Za te poskuse se je odločilo 5 oddelkov po 25 m² velikih; pognojili so se vsi najprej s Tomasovo žlindro (1 kg) in s kajnitom (1½ kg). Poleg tega so se pa 4 oddelki pognojili še z apnom, s čilskim solitrom in z gnojnico, in sicer: I. oddelek z gnojnico, II. oddelek s čilskim solitrom (½ kg), III. oddelek s cestnim blatom, podelanim v mešanec, ki je imel 57 % apna v sebi, in IV. oddelek z ravno takim cestnim blatom in z gnojnico.

Posebne uspeha pa ni bilo opaziti na nobenem teh oddelkov, razen na II. oddelku, ki je bil pognojen s čilskim solitrom. Na tem oddelku je namreč trava izredno močno rastla, dočim je detelja vkljub Tomasovi žlindri in kajnitom zastala v rasti. Na vseh drugih oddelkih se je pokazal enak pridelek. Apno ni nič zaleгло,

*) Ker ni bila zemlja na teh štirih oddelkih povsodi enakomerno debela, ampak mestoma nekoliko bolj tenka (spodaj kamenita), in ker ni bila zaradi tega tudi povsodi enakomerno obrastena, presodile so se košnje in sploh uspehi tega gnojenja le na oko. V ruši so se nahajale te-le rastline:

- a) trave: pasja trava, francoska pahovka, zlata pahovka, travniška in ovčja bilnica, navadna latovka, mehki kopitnik in rženka;
- b) detelje: travniška detelja, hmeljna lucerna, zlata detelja in nokota;
- c) zelišča: kozja brada, volovsko oko, zvončnica, zajka, travniška kodulja, divji regrat, ozkolisti trpotec in škrobotec.

Izmed teh rastlin je bilo v II. oddelku dokaj več zlate detelje, na III. oddelku precej več škrobotca in rženke, na IV. oddelku pa nokote.

Prav zaradi teh okoliščin, ki so merodajne pri vseh tistih poskusih, ki se delajo v tako majhni meri kakor tu, se niso stehtale košnje, ampak se je uspeh presodil po razvoju in rasti detelj in trav.

dasi je zemlja revna na apnu; pa tudi dušik, ki je bil dodan gnojnici, ni prišel do prave veljave.

Ves poskus je pokazal, da se je v tem slučaju tudi drugo gnojenje s Tomasovo žlindro in s kajnitom prav dobro sponeslo in da ni bilo treba za to ne apna niti dušika.

R.

Kdaj in kolikokrat je treba orati.

Vsak poljedelec se mora potruditi, da obdeluje svojo zemljo čim bolj mogoče. Dobro obdelana zemlja je rodovitna in toliko prhka ali drobljiva, da je pripravna za vsako delo. Prhka zemlja je znak dobrega in pravočasnega obdelovanja. Slabi gospodarji lahko pokvarijo zemljo, če jo preoravajo, ko je še premokra. Največkrat pa škoduje zemlji dež, ki jo zapere, ali pa mokra zima, če zemlja ne zamrzne.

Kdaj in kolikokrat je zemljo treba preorati, da jo pripravimo za setev, za to nimamo določenih pravil.

Pri oranju se moramo vselej ozirati na vložnost zemlje. Zemlja ne sme biti niti premokra, niti presuha, če jo hočemo orati. Če orjemo premokro zemljo, se delajo v težki zemlji cele brazde in kepe, ki se lahko pozneje tako zasuše, da so trde kakor kamen. Le pred zimo se lahko orje tudi bolj vlažna zemlja, če jo hočemo pustiti v sirovih brazdah, da med zimo prezebe in se pri tem zrahlja. Rahlo peščeno zemljo pa lahko orjemo, če je tudi mokra. Presuhe zemlje sploh ne smemo orati; na težki zemlji bi bilo tako delo nemogoče, ne gledé na to, da bi poznejše razbijanje kep povzročilo odveč stroškov; če smo orali presuho zemljo, nam izgine vsa vlažnost iz zemlje, kar je zopet napačno in škodljivo. Za oranje mora torej zemlja biti nekoliko vlažna, in sicer toliko, da se brazde lahko režejo, da se zemlja ne maže, da se brazde drobé in se zemlja dosti zrahlja. Le v tem stanu obdelana zemlja je pripravna za rastlinsko setev.

Zelo napačno ravnamo, če orjemo za setev, ko je zemlja še premokra. Če zemlja rada dela kepe, kar opazujemo sploh pri težjih zemljah, potem moramo preorano zemljo takoj prevleči z brano, da se ne zasuše brazde. Če hočemo težko zemljo zrahljati, jo moramo preorati jeseni ter jo pustiti čez zimo v sirovih brazdah, da prezebe; zimski mraz jo še najbolj zrahlja in jo napravi prhko, da je taka kakor pepel.

Ali je zemljo po večkrat preorati, da jo dosti zrahljamo in očistimo za setev, to se ravna po lastnostih zemlje, po vremenu in po bodoči rastlini, za katero mislimo zemljo pripraviti. Ravna se pa tudi po času, ki nam ostaja za to delo od zadnje žetve do prihodnje setve. V obče je treba težko in plevelno zemljo večkrat preorati za setev kakor zemljo nasprotnih lastnosti. Oranje je ponoviti, ako se je prejšnja ral strdila ali zaprjala in obrastla s plevelom.

V suhem podnebju ne smemo rahle zemlje dosti obračati, ker bi se sicer preveč posušila, kar bi bilo na kvar njeni rodovitnosti.

Pa tudi na rastline se je ozirati pri obdelovanju zemlje. Nekatere rastline, na pr. okopavine, potrebujejo za uspešno rast bolj zrahljane zemlje kakor druge. Za nje je torej zemljo treba po večkrat preorati, da se zidostno zrahlja.

Če oranje ponovimo, moramo pred drugim oranjem vselej prejšnje brazde poravnati in zdrobiti z brano; s tem zabranimo, da se kepe ne podoravajo. Sicer je pa pobranano njivo tudi laže orati.

Sezamove tropine, v pogačah in zmlete.

To močno krmilo dobivajo, ko iz sezamove rastline („sesamum indicum“ in „sesamum orientale“) iztisnejo olje. Razširilo se je zelo naglo, izpodrinilo ogrščične tropine, ki niso tako dobre za krmo, in sedaj je že mnogi kupujejo namestu oljnih tropin. Naša družba namerava oddajati tudi te tropine, ki jih dobivajo iz najboljšega vzhodnoindijskega, oziroma jutrovega semena. Sezamove tropine imajo povprečno v sebi:

suhe suovi	89 %
in v tej:	
beljakovin	37 %
sirove tolsče	11 "
nedušičnatega izvlečka	23 "
sirove vlaknine	8.5 "
pepela	9.5 "

V belih sezamovih tropinah je sedaj navadno 50 % beljakovin in tolsče, in se za toliko tudi jamči. Sezamove tropine so torej redilnejše in so laže prebavne kakor oljne tropine ter prav tako ugodno vplivajo, t. j., nimajo nikakih postranskih neugodnih učinkov. Posebno je treba opozoriti na veliko množino apna in fosforove kisline, ki je v teh tropinah, in so vsled tega posebno dobre za mlado živino. Izborne so te tropine za pitance. Zdrobljene ali zmlete sezamove tropine se tudi lahko dajo konjem namestu ovsa in delavnim volom. Konjem se jih daje po 1 kg na dan, pomešanih z ovsom, s kakšnim drugim močnim krmilom ali z rezanico; zmes se nekoliko ovlaži. 1 kg tropin nadomesti $2\frac{1}{2}$ kg ovsa. Volom se jih lahko daje v poljubnih množinah, brez drugih močnih krmil, pomešane z rezanico. Končno so sezamove tropine prav dobra krma za molzne krave; daje se jim jih po 1 kg na dan, zdrobljenih ali zmletih, ali pa pomešanih med primerna druga krmila, in ni se bati, da bi imela kake nepovoljne posledice. Nasprotno, redno krmljenje belih sezamovih tropin pomnožuje mlečnost, in le v tem slučaju, če so le preveč tega krmila pokladali, je bilo presno maslo nekoliko bolj mehko.

Naša družba je naročila za poskušnjo nekaj zmletih in presejanih sezamovih tropin ter jih oddaja po 8 gld. 20 kr. 100 kg z vrečami vred. Ker je iz gospodarskega stališča priporočeno, pokladati te tropine, zato priporočamo gospodarjem delati poskušnje z njimi. Če kaka goved v pričetku morda teh tropin ne bo rada jedla, nič ne škoduje, kajti čez par dni se gotovo nanje privadi.

Setev vrtno zelenjadi v zimskem času.

Zelenjadi se pri nas v zimskem času še prav malo seje. Ljudje so še premalo prepričani o dobrem uspehu, ki se lahko doseže, ako se pri tem umno ravna. Ako bi torej kdo hotel poskusiti, zelenjad sejati tudi v zimskem času, bi mu svetovali, naj ravna tako-le:

Prekoplje naj zemljo, na katero misli sejati zelenjad, že jeseni. Ob setvi zemlja ne sme biti preveč mokra; osušiti se mora namreč vsaj toliko, da se dobro obdela. Ako postane februarja, marcija in še celo januarja mehko vreme, in sicer tako, da sneg skupni ter se zemlja osuši, zemljišča, na katerem se hoče sejati in ktero se je prekopalo že jeseni, ni treba še enkrat prekopavati; dovolj bode, ako se z lopato ali z motiko le prerahlja ter z grabljami poravna. Prav dobro je, zemljišče razdeliti v gredice, da se ga preveč ne po-

hodi. Dobro pa ni, seme sejati naširoko, marveč je veliko bolje, ako se napravijo ozki razorčki, ter se po njih seje zelenjadno seme.

Seme, sejano na ta način, lože požene, rastlinice pa so varnejše pred mrazom, kakor tudi pred pomladanskimi osušujočimi vetrovi.

Slednjič se pa rastlinice tudi s tem obvarujejo mraza in suše, da se jim po razorčkih nasuje starega strohnelega gnoja. Sejati se ne sme pregosto, kajti iz gostega semena poženejo šibke rastline. Tako zgodaj naj bi se pa sejalo korenje, pastinaka, petersilj, cikorija, repušec, glavната solata in pomladna endivija, vrtna kreša, navadna čebula, luk, redkvica, pomladna pesa, navadni koper, buraza, špinača, loboda, kislica in cukreni grah. Samoposebi pa se ume, da kdor zgodaj seje ter hoče imeti zgoden sad, si mora tudi poiskati zgodnjih vrst semena. To ni sicer težavno, ker nam gre v tem pogledu na roko vsak semenski cenik, ali vendar opozarjamo čitatelje posebno na neke vrste semen, ki so se dozdej prav dobro obnašale.

Tako je na pr. kratkokorena pastinaka bolj zgodnja kakor dolgokorena. Od glavnatih solat uspeva na prostem najprej rumena jajčasta, rumena in zelena kamenita ter princjeva glavната solata; dalje vse vrste pomladne endivije, isto tako vrtna kreša, luk, redkvica, dočim naj se zgodaj ne seje madejerska, španska in tripoliška čebula. Špinača in sploh zgoraj omenjena kuhinjska zelenjad se brez skrbi lahko zgodaj seje. Prav dobre vrste sladkornega graha, ki se priporočajo za zgodnjo setev, so: majski grah, pušpanov grah, grbav ameriški čudezni grah, francoski grah in Bismarkov grah.

Pridelovanje ruskega lanu.

Ako hočemo, da nam bo ruski lan lepo rastel ter tudi lepo dozorel, je treba, da njivo odberemo že jeseni in jo pripravimo. Odbrati pa nam je njivo, na kateri se izorava, ako jo globoko orjemo, nekoliko sirove ilovice. Biti mora torej v precej vlažnem kraju, vendar voda ne sme nastopati na njo. Ruski lan ne mara suhe, peščene ter tudi ne dobre in debele vrtno zemlje. Sicer nam v taki zemlji prav lepo ozeleni ter tudi nekaj časa lepo raste, predno pa prične cvesti, jame se tudi sušiti.

Njivo, ktero smo odbrali za lan, pognojimo takoj, ko smo poželi, kar je rastlo na njej. Lahko je rženo, pšenično ali zgodnjega ovsa strnišče. Pognojimo dobro, tako kakor repi, in takoj podorjimo gnoj; orjimo globoko ter potem obsejmo z repo. Ker repo okopavamo, se njiva čisti plevla ter zemlja rahlja. Kadar repo porujemo, je najbolje, da takoj zopet napelujemo gnoja na njivo ter jo tako pognojimo kakor prej dobro in potem prav globoko preorjemo. Taka naj ostane čez zimo. Spomladi pa, takoj ko se po njivi prikaže droben plevel, prekopljimo njivo globoko skozi vso brazdo. Prekopavajmo pa ob suhem, solnčnem vremenu, da se plevel bolj posuši. Kadar njivo prekopljemo, pustimo jo zopet kakih štirinajst dni na miru in potem jo še enkrat globoko prekopljimo. Koder orjo na nizke kraje ali lehe, morajo pri prekopavanju gledati na to, da se razori kolikor mogoče zasipljejo, da potem čez vso njivo raste enako velik lan. Če njiva za lan ni pognojena in preorana že jeseni, pognojimo jo vsaj zgodaj spomladi, pa le z uležanim gnojem, ter jo preorjimo, hitro ko je zemlja toliko tala in suha, da jo lahko

orjemo. Preorjimo jo tudi globoko ter jo potem prekopajmo tako, kakor je bilo že povedano.

Sredi meseca aprila vsejmo lan. Pri setvi nam je treba paziti, da je lepo vreme ter da ostane tako toliko časa, da lan ozeleni, kajti zelo škodljivo je, če ga kmalu potem, ko smo ga vsejali, zatepe huda ploha. Sejmo ga bolj redko kakor navadni mali lan, ker ga plohe in viharji, če je vsejan gost, vržejo tako zelo, da ne more popolnoma vstati ter strohni, tako da je le malo ali nič vreden za predivo. Kadar je lan posejan, povlecimo ga prav dobro z brano, najbolje je, če gremo z brano dvakrat po enem mestu, da se prst bolj zrahlja ter lan bolj enakomerno razdeli po zemlji. Ko je povlečeno, potolcimo ali z valjarjem potrimo kepe ter pobesimo ves plevel in plevelne koreninice po njivi. Kadar lan ozeleni, se navadno med njim prikaže tudi več ali manj plevela, ki ga pa takoj izplevimo. Kadar je lan že nekoliko odrasel, očistimo ga še enkrat plevela. Kadar je že velik, ne smemo ga pleti, ker vsako odrastlo steblo, katero pomečkamo, ne vstane več ter se ne poravna. Kadar je lan v drugo oplet, pustimo ga toliko časa, da se sezori. Zrel je zadosti, kadar nekoliko porumeni. Tedaj ga porujmo, razgrnimo ga lepo po njivi ter ga enkrat čez kaka dva dni obrnimo, da se lepo osuši. Drugi dan, če je lepo vreme, ga povežimo v snopke ter spravimo domu. Doma mu potolcimo glavice s pripravnimi tolkači, ali ga pa na riflih oriflajmo. Zadnje je boljše, če ga mislimo gojiti na travi, ker se dá lepše raztegniti. Denimo ga gojit ter glejmo, da se prav zgodi.

Če vse tako storimo, dobimo ob količkaj ugodni letini lepega lanu, in če še prav otaremo, tudi lepega prediva.

Seme izvirnega ruskega lanu bo družba kakor vsako leto oddajala tudi spomladi l. 1900. Cene objavimo v eni prihodnjih številok „Kmetovalca“.

Plesnoba v vinskih kletih.

Kdor hoče iz kleti odpraviti plesen, mora najprej dobro pomesti stene, sodne podloge in tla v kleti, potem mora oprati sode in prezračiti klet. Ko je storil to, postavi naj na več krajev po tleh lončene skledе z žveplom, zamaši naj vsa okna prav dobro, zažge naj žveplo, gre naj iz kleti ter naj jo dobro zapre. Plinasta žveplena sokislina, ki se dela iz gorečega žvepla, umori vse plesnobne trose, nahajajoče se v zraku in sploh v kleti, odpravi pa iz kleti tudi zaduhlost in duh po plesnobi. V ta namen lahko rabimo žveplo v koscih, kakor se navadno prodaja, ali pa tudi žveplene paličice.

Za vsakih 50 štirijaških metrov prostora zadostujeta dve taki paličici, oziroma toliko žvepla v koscih. Žvepla naj se zvečer, po dovršenem drugem delu v kleti, da bode žvepleni par v zaprti kleti lahko celo noč pokončevala plesen. To naj se, če treba, ponavlja večkrat. Pravilo pa naj bode: V kletih, ki so posebno podvržene plesnobi, naj se to delo ponovi vselej, predno se začne vino pretakati, čistiti ali pa nalivati v steklenice, zato da vino pride le s čistim zrakom v dotiko. Žvepla naj se vedno dan pred navedenimi opravili.

Boraks uničuje glivične trose; zato je pa jako dobro, ako namažemo lesene podloge, stene in vinske sode z boraksovo raztopino.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 160. Tepkov mošt se mi noče očistiti, zato bi rad vedel, kaj more biti temu vzrok? Pristavim naj, da tepke niso bile popolnoma zrele. (J. M. v. G.)

Odgovor: Da se Vaš tepkovec ne očisti, so vzrok nezrele tepke, vsled česar je v moštu preveč beljakovin in premalo čreslove kisline, ki bi beljakovine zakrknile in na dno oborile. Priporočamo Vam, mošt na običajni način očistiti, a poprej narediti majhno poskušnjo, če sploh sprejme čistilo. Če ga ne sprejme, dodati je pred čiščenjem moštu 10 do 15 gr tanina.

Vprašanje 161. Moje trte vrste „rupestris monticola“ so bolne na koreninah, in ljudje se boje, da je vzrok boleznι trtna uš. Poslal sem Vam nekaj bolnih korenin, in prosim obvestila, kaj je vzrok boleznι? (R. T. v. S.)

Odgovor: Vzrok bolnim koreninam Vaših trt je neprikladna zemlja za trto „rupestris monticola“. Korenine so gnile in je Vaša zemlja bržkone pretežka in prevlažna, vsled česar so bile trte menda tudi bledične. Priporočamo Vam, raje saditi vrsto „riparia portalis“.

Vprašanje 162. Kako se „bela omela“ najlaže odpravi z drevja, in sicer kako s sadnega in kako z gozdnega drevja? (V. Z. v. B.)

Odgovor: Omela se na vseh vrstah drevja enako zatira. Kal omelinega semena prodre skozi lubad; korenine se potem širijo pod lubadjo in segajo celo v les. Iz tega sledi, da ne zadošča odstraniti le omelo, temveč se mora odstraniti tudi lubad pod omelo, sicer se omela širi naprej. Nastalo rano priporočajo zamazati s katranom. Če je na kakšni veji posebno veliko omel, potem je najbolje, odstraniti kar celo vejo.

Vprašanje 163. Ali imajo turšični storži kaj redilne vrednosti, ker jih pri nas nekateri pokladajo stolčene in zmešane z rezanico, drugi jih pa sežigajo, češ, da niso za nič? (S. M. v. S.)

Odgovor: Turšični storži imajo jako majhno redilno vrednost, čeprav ne veliko manjšo od rezanice iz slame; za napolnjenje želodca jih pa v zvezi z močnimi krmili nikakor ni zametavati, zlasti kadar nedostaja slame.

Vprašanje 164. Ker imam veliko živega apna, ga hočem porabiti za gnoj. Ali naj apno podorjem, kadar orjem praho, ali naj je potresem po brazdi? Ali smem apno tudi po travi potresti? (Fr. K. v. Š.)

Odgovor: Apno samonasebi ni gnoj, temveč le zemljo pomaga razkrajati in s tem hitreje pripravlja rastlinam živež; vsled tega rasto, kakor bi jim bilo gnojeno. Iz tega sledi, da je bolje, apno potresti po brazdi, kadar je njiva za praho razorana, ker se s tem poži vi gornja plast. Če potresate z apnom, morate potem toliko močnejše gojiti, sicer zemljo izsesate. Apno je tudi dobro za travnik, a le v zvezi z gnojem. Če pa gnojite s kajnitom, potem je pa apno naravnost priporočeno, kajti kalij v zemlji izrine jako veliko apna. Iz tega vzroka je Tomasova žlindra v zvezi s kajnitom bolj priporočena kakor katerokoli drugo fosforno gnojilo, kajti Tomasova žlindra ima v sebi zelo veliko apna.

Vprašanje 165. Pri nas imajo navado, jeseni vlagati med krompir kamenje, češ da krompir ne gnije, ker kamenje vleče gnilobo nase. Je li ua tem kaj resnice? (A. K. na P.)

Odgovor: Kamenje prav gotovo ne vleče gnilobe nase, ter k večjemu naredi, da je krompirjev kup bolj prezračen, vsled česar je gnitje ovirano. Veliko učinka v tem pogledu pa kamenje nima, ter se veliko več doseže, če se krompir sploh pravilno hrani.

Vprašanje 166. Je neko olje, s katerim se volom mažejo parklji, da postanejo trdnješi. Ker moji voli vozijo po kamenitih tleh in jih včasih parklji tako bole, da jih niti na vodo ne spravim, zato vprašam, kakšno olje je to in kje se dobi? (A. K. na P.)

Odgovor: Takega olja ne poznamo in tudi nikdar nismo nič čuli o njem. Vsled mazanja parkljev s katerikoli oljem ali z mastjo se morajo parklji še zmečkati. Če imajo Vaši voli za Vaša pota premehe parklje, potem jih morate podkovati.

Vprašanje 167. Ali se res ne sme mladim prasetom nastiljati z ajdovo slamo, ker jih potem krč lomi? (A. K. v P.)

Odgovor: Strniščna ajda se spravlja pozno jeseni, ko ni več zelo toplo, in se zato redkokdaj dobro posuši. Premalo posušena ajdova slama, spravljen na kup, postane zaduhla in plesniva. Če s tako slamo nastiljamo mladim prasičem, igrajo se z njo, jo tudi poskušajo jesti ter sploh dobe tros plesnobe v sebe. To vse pa povzroči vnetje želodca in črev, ki je v zvezi z napenjanjem, s koliko in včasih tudi z otrpnenjem udov. Ajdova slama sama sebi ni škodljiva, pač pa, če je plesniva, kar velja tudi od vsake druge nastelje. Ker se vsled gori navedenih razmer ravno ajdova slama največkrat spridi, zato ji Vaši ljudje pripisujejo škodljivost, ne da bi vedeli, kaj je pravzaprav resnični vzrok prasičje bolezni.

Vprašanje 168. Naši vinščaki imajo navado, jeseni spraviti ajdovo slamo v vinograd ter jo spomladi podkopati. Isto tako podkopujejo veje raznega grmičevja, jegličevja, drevja i. t. d. Ali je to koristno, ali res pomaga proti trsnim ušim in ali bi ne bilo bolje, ajdovico porabiti za nasteljo in jo potem predelano v gnoj porabiti v vinogradu? (A. K. na P.)

Odgovor: Tako gnojenje z ajdovico in s takozvanimi pušlji pač nekaj izda, ker s temi gnojili zemlja dobi nekaj organskih snovij (torej dušika) in nekaj rudninskih snovij (zlasti kalija); v resnici pa to vse skupaj prav malo izda. Najboljša stran tega gnojenja je rabljanje zemlje, proti trtni uši pa prav nič ne pomaga. Edini pravi in izdaten gnoj za vinograd je hlevski gnoj, ki se ojači s kakim umetnim fosforom in kalijevim gnojilom, ker ima naš hlevski gnoj navadno premalo fosforove kisline in kalija v sebi. Da je ajdovica, podelana v hlevski, gnoj boljša za vinograd kakor sama na sebi, je tako resnično, kakor je kost z mesom boljša kakor kost brez mesa.

Vprašanje 169. Na kakšen način in s čim pomešane je najbolje pokladati oljne tropine? (R. T. v Z.)

Odgovor: Kadar se olje iztisne, ostane v stiskalnici trda pogača tropin. Ta pogača se mora za krmljenje zdrobiti, oziroma zmleti. Nekteri priporočajo, te pogače le toliko zdrobiti, da so največji kosi za oreh debeli, češ da je živina potem prisiljena, jih bolj prežvečati in posliniti, s čemer se prebavljanje pospeši. Večina je pa mnenja, da je tropine najboljše zmleti in moko pokladati. Tudi mi smo tega mnenja, zato družba oddaja zmlete in presejane tropine. Moko oljnatih tropin je pokladati suho, in sicer zmešano z drugimi krmili, ter k večjemu le toliko poškropjeno, da se ne praši. Prav dobro je, to moko pomešati z rezano repo, s krompirjem i. t. d., ker so ti sadeži toliko vlažni, da preprečijo prašenje. Oljne tropine so močna, beljakovinska krma, ki služi za poplavljanje drugih krmil, in so zato primerne kot primesek vsaki klaji.

Vprašanje 170. Ktere oljne tropine so najboljše za krave, ki naj dajejo veliko mleka, ali lanene ali kokosove? (J. P. v K.)

Odgovor: Oboje tropine so enako dobre za molzne krave, in je njihov učinek na množino mleka zelo enak. Kokosove tropine imajo to prednost, da jih vsaka krava rada in precej

žre ter da vplivajo na kakovost mleka. Mleko krav, ki so krmljene s kokosovimi tropinami, je zelo finega okusa, in presno maslo iz takega mleka je najfinejše ter ima slahek okus po lešnikih. Na množino mleka pa bolj vplivajo sezamove tropine kakor lanene ali kokosove, zato mlekarji po drugih deželah teh tropin največ pokrmijo. Naša družba ima v zalogi tudi nekaj teh tropin, ktere priporočamo gospodarjem kot boljše in cenejše za molzne krave in priporočamo, naj delajo poskuse. Pripominjamo, da nekatere krave v pričetku sezamovih tropin ne marajo, a čez nekaj dni jih prav radi jedo. 100 kg sezamovih tropin stane le 8 gld. 20 kr.

Vprašanje 171. Jaz imam veliko krompirja, ktereга krmim molznim kravam, katerih mleko dajem zadruzi. Pri nas se trdi, da ni dobro, molznim kravam pokladati veliko krompirja, in da tudi mleko po njem ni dobro. Kakšno je Vaše mnenje? (L. S. v D.)

Odgovor: Kot odgovor na Vaše vprašanje Vam podamo uspeh poskusov, ktere je glede tega izvršil profesor Corneven na živinozdravniškem zavodu v Lijonu. Uspehi, oziroma iz njih izhajajoča pravila so naslednja: 1.) Molzne krave, ki dobivajo edino le sirov, zrezan krompir, morejo te krme za blizu 7 odstotkov svoje žive teže užiti. 2.) Taka enostranska krma sicer poviša množino mleka, ali živa teža močno pade. Živali končno le nerade jedo krompir. 3.) Kuhan krompir imajo živali radi; ali če dobivajo le tako hrano, potem se kmalu pokaže težko motenje v prebavljanju, prežvekovanje se moti ali pa popolnoma preneha in ni več mogoče nadaljevati takega krmljenja. 4.) Najsi bode krompir sirov ali kuhan, se mora mešati z drugo krmo, da se naredi delež, ki ima pravo vrednost. Če se krompir primerno meša z drugo krmo, se pospešuje mehanična in kemična prebava, in zmešana hrana se popolnoma izkoristi, ker nastane pravo razmerje redilnih snovij. 5.) Redilna vrednost krompirjeva se je poskušala ob enem pri dveh skupinah krav; pri prvi skupini se je krmilo 50 odstotkov, pri drugi 22 odstotkov skupne suhe snovi. Prvi delež se je izkazal boljši. 6.) Drugi primerjalni poskusi so pokazali, da sirov krompir pospešuje izkvevanje mleka, pri krmljenju kuhanega krompirja pa raste telesna teža, ker se nastavlja več tolsče. 7.) Med krmljenjem s krompirjem raste množina sladkorja v mleku; to se pa zopet poravnava pri premembi hrane. 8.) V dve skupini razdeljenih osem krav je dobivalo skozi štiri mesece po 20 kil, oziroma 10 kil krompirja na dan in glavo; vsak teden izvršeno preiskanje mleka je pokazalo, da specifična teža, kakor tudi množina suhih snovij in sirnine (kazejina), pada, da pa nasproti raste množina tolsče in rudninskih snovij.

Gospodarske novice.

* † Gospod Avg. L. Winkler, posestnik v Ljubljani ter ud naše družbe od 1. marca l. 1868., je umrl 29. novembra t. l. — Dne 4. t. m. je pa umrl gosp. Ivan Perdan, predsednik trgovske in obrtne zbornice, odbornik samostojnega konjerejskega odseka naše družbe in večleten družben ud. Naj počivata v miru!

* Na razglas kranjskim živinorejcem, ki imajo na prodaj čistokrvno plemensko goved, (objavljen med uradnimi vestmi te številke) posebno opozarjamo naše gospodarje.

* Močna krmila ima naša družba pozimi vedno v zalogi, in sicer lanene tropine po 8 gld. 75 kr., kokosove tropine po 7 gld. 75 kr., sezamove tropine po 8 gld. 20 kr. in podzemeljskega oreha tropine po 9 gld. 20 kr. 100 kg z vrečami vred. Vse te tropine so zmlete in presejane ter se pošiljajo le v celih vrečah po 50 kg. Cena tem tropinam je šla kvišku, in ko kupljena zaloga poide, bo družba prisiljena, lanene tropine podražiti za 15 kr. in kokosove za 25 kr. Glede sezamovih

tropin opozarjamo na spis v tej številki. — Podzemeljskega oreha tropine so za krmljenje konj, zlasti takih, ki težko delajo, in se sme z njimi nadomestiti $\frac{1}{2}$ ovsu; če na pr dobi konj na dan 3 kg ovsu, sme se en kg ovsu nadomestiti z $\frac{1}{3}$ kg teh tropin. Tako krmljenje je za konje, ki težko delajo, boljše in cenejše. — Ker smo sezamove in podzemeljskega oreha tropine naročili le za poskušnjo, zato je njih zaloga le majhna.

* **Umetnih gnojil** ima družba vedno dovolj v zalogi ter jih oddaja po objavljenih cenah.

* **Darila za stare zveste posle**, in sicer v znesku po 10 gld., so letos dobili: Uršula Suhadolec iz Loga (služi 55 let), Mihael Vidmar iz Tenetiš (služi 48 let), Janez Penko iz Radohove Vasi (služi 47 let), Anton Kostanjevec iz Rakovnika (služi 46 let), Marija Mavčič iz Kozarij (služi 45 let), Uršula Ravnikar iz Vodice (služi 45 let), Ana Rant iz Zeleznikov (služi 44 let), Marija Petrovič iz Preserja (služi 43 let), Mihael Juvančič iz Strmice (služi 42 let) in Anton Stemberger iz Jablanice (služi 42 let). — Tu so v službo všteta le ona leta, kar so jih imenovani posli služili pri enem in istem gospodarju, oziroma v eni in isti hiši.

* **Kmetijska knjižnica.** Glavni odbor je v zadnji svoji seji sklenil izdajati „kmetijsko knjižnico“, ki bo izhajala v drobnih zvezkih v nedoločenem roku. Vsebina posameznim zvezkom bo zajeta iz posameznih panog kmetijske vede, in sicer je tvarino tako izbirati, da izidejo zvezki z vsebino, času primerno, ki ravno najbolj zanima. Kot 1. zvezek te knjižnice je družba izdala „Gnoj in gnojenje“. Ta zvezek se dobi pri družbi po 40 vinarjev (20 kr.) s poštno vred. Ta zvezek je ponatis razprave istega naslova v letošnjem „Kmetovalcu“ ter obravnava gnojenje njiv, travnikov, vinogradov i. t. d., s posebnim ozirom na umetna gnojila. Umetna gnojila so neobhodno potrebno sredstvo, da z njimi pomnožimo in zboljšamo kmetijske pridelke, zato mora biti vsak umen kmetovalec o njih poučen. Toplo priporočamo to knjižnico gospodarjem, ter izjavljamo, da bomo na vsa vprašanja, ki se tičejo umetnih gnojil in so odgovorjena že v dotičnih spisih v „Kmetovalcu“, oziroma v knjigi „Gnoj in gnojenje“, tako odgovarjali, da se bomo na te sklicevali.

* **Podraženje dopisnic in pisemskega prometa.** Z novim letom se podraže, kakor naznanja ministrska naredba, dopisnice za vinar, in bodo torej stale po 5 vinarjev ali $2\frac{1}{2}$ kr. Pristojbina za priporočena pisma in za navadna pisma v inozemlje, izvzemši Nemčijo, se poviša na 25 vinarjev ali $12\frac{1}{2}$ kr. namesto dosedanjih 10 kr. Dostavina za pisma na deželi bo s 1. januarjem odpravljena, namesto tega se pa poštanim uslužbencem po deželi povišajo plače iz gorenjega novega dohodka v znesku 2 milijonov gld. — Nove nakaznice, spremnice, navadne in časniške znamke dobimo z novim letom. V promet pridejo z 31. decembrom; vendar se bo pa občinstvo do 31. marca 1900 lahko posluževalo tudi dosedanjih poštaih vrednostij in jih bodo poštni uradi do konca leta zamenjavali z novimi.

* **Stari in novi denar.** Novci za en goldinar se pri nas še sprejemajo v vrednosti 2 kron, dokler se naredba ne prekliče. Isto velja o državnih notah po 50 in po 5 gld. Isto velja o notah avstroogrske banke, dokler jih banka nazaj ne vzame. Nasproti pa cekini, ki so po zakonu z dne 9. marca 1870. kovani kot zlat denar po osem in štiri goldinarje, in kot trgovski novec kovani levantski tolariji se od c. kr. blagajen več ne jemlje in ne dajo. Deželni zlati novci (po 20 in po 10 kron), se sprejemajo še po nominalni vrednosti. Ako se vidi, da imajo oddani novci manjšo težo vsled rabe, se sprejemajo še po najmanjši vrednosti. Odločilna za to je letnica. Če pa določi urad, da je novec izgubil pravo težo kako drugače kakor od navadne rabe, ni vezan, da bi ga sprejel v celi veljavi. Preluknjani, obrezani ali zlomljeni cekini se ne spre-

jemajo in se pri njih niti teža ne upošteva. Taki cekini naj se spravijo v denar tako, kakor navadna zlatina.

* **Prispevki za cesarja Franca Jožefa zaklad za stare, zveste posle:** Dr Ignacij Namorš v Jesenicah 4 K; M. Kabaj, nadučitelj v Hotederšici 20 h; Ivan Albreht v Hotederšici 20 h; Ivan Sakser, župnik v Hotederšici 40 h; Ivan Šemrov, posestnik v Hotederšici 20 h; Valentin Petkovšek, posestnik v Ravniku 20 h; Valentin Merlak, posestnik v Hotederšici 20 h; Ivan Petkovšek, posestnik v Hotederšici 20 h; Frančišek Albreht, posestnik v Hotederšici 20 h; dr Josip Stare v Ljubljani 1 K; Frančišek Marčun, posestnik v Ljubnem 1 K; Anton Kocjančič vpok. stražmojster v Radovljici 40 h; Matevž Vovk, posestnik v Ljubnem 40 h; Pavel Kokalj, posestnik v Posavcu 30 h; Luka Tavčar, posestnik v Posavcu 40 h; Anton Pezdič, posestnik v Ljubnem 1 K; Ivan Praprotnik, posestnik v Ljubnem (št. 21) 40 h; Ivan Markelj, posestnik v Ljubnem 40 h; Alojzij Fajfar, posestnik v Ljubnem 40 h; Anton Cvenkelj, posestnik v Ljubnem 1 K; Ivan Skorčič, posestnik v Ljubnem 1 K; Ivan Langus, posestnik v Ljubnem 40 h; Ivan Teran, župnik v Ljubnem 1 K.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 7. decembra 1899.

Seji je predsedoval predsednik gospod cesarski svetnik Ivan Murnik, navzoči so bili odborniki: gg. grof Barbo, baron Liechtenberg, baron Lazarini, Paulin, Witschl, dr. pl. Wurzbach in tajnik Pirc.

Predlogi odbornika gosp. grofa Barba glede pospeševanja živinoreje so bili soglasno sprejeti ter se je pred vsem sklenilo, pri družbi voditi zapisnik plemene govedi, ki je v deželi naprodaj, in delati na to, da se ustanavljajo živinorejske zadruge.

Odbor je na podlagi došlih prošenj pripoznal desetim poslom darila po 10 gld. iz cesarja Franc-Jožefovega zaklada za stare, zveste kmetijske posle.

Sklenilo se je v sirarski tečaj v Šentmihel na Tirolsko poslati pet mladeničev učiti se sirarstva.

Nekega slušatelja c. in kr. živinozdravniškega zavoda na Dunaju je odbor sklenil priporočiti za državno ustanovo.

Ker je c. kr. deželna vlada odredila, da ima mestna občina novomeška prvenstvo glede tržnih dni nasproti vasi Kandiji, določiti je tej občini drug tržni dan, in vsled poziva c. kr. deželne vlade se je odbor izrekel za torej.

Odbor je ukrenil, da bo družba izdajala „Kmetijsko knjižnico“, ki bo obsegala v drobnih sešitkih posamezne oddelke kmetijske vede. Snov naj se jemlje iz predmetov, ki ravno najbolj zanimajo. Kot prvi sešitek naj takoj izide „Gnoj in gnojenje.“

Glavni odbor je sklenil obrniti se do c. kr. kmetijskega ministerstva za prispevek k režijskim stroškom, kakor ga daje vsem drugim družbam.

Odbor je primerno ukrenil, da se zvrše na Kranjskem podrobne poizvedbe o stanju kmetijstva, kakor jih zahteva c. kr. kmetijsko ministerstvo. Te poizvedbe imajo biti podlaga pri sklepanju novih kupčijskih pogodb.

Za nove ude so bili sprejeti gg.:

Šuštar Ivan, posestnik v Vodmatu; Štebi Anton, fjakar v Ljubljani; Bergant Stefan, gostilničar v Ljubljani; Reicher Miško, posojilniški uradnik v Žalcu; Jakelj Jurij, posestnik v Kranjski Gori; Jakelj Alojzij, posestnik v Kranjski Gori; Košir Frančišek, posestnik v Logu; Žerjav Ivan, posestnik v Kranjski Gori; Hribar Anton, posestnik v Kranjski Gori; Košir Josip, posestnik v Kranjski Gori; Grbec Ivan, posestnik in mlinar na Igu; Schneider Peter, gostilničar in posestnik v Kočevski Reki; Slapnik Matija, posestnik

na Pirševem; Krpe Frančišek, posestnik v Mostah; Novak Ignacij, posestnik in gostilničar v Vnanjih Goricah; Favai Ivan, oficial c. kr. av. drž. železnice in posestnik v Spod. Šiški; Šifrer Anton, p. d. Krt, posestnik v Žabnici; Cof Doroteja, posestnica v Žabnici; Vidic Ignacij, posestnik v Veliki Račni.

Razglas

kranjskim živinorejcem, ki imajo naprodaj čistokrvno plemeno goved.

Reja dobre čistokrvne govedi se le tedaj izplača, če ima taka goved primerno ceno. Dobro ceno naredi z ene strani res kakovost govedi, a z druge strani tudi živahna kupčija, zlasti živahno povpraševanje po taki živini. Podpisani odbor je ukrenil, to kupčijo skusiti podpirati tem potom, da ustanovi nekako posredovalnico za prodajo plemene govedi. Odbor bo namreč vodil zapisnik plemene živine, ki je v deželi naprodaj ter bo kupcem, ki žele tako živino, postregel z naslovi. S primerno reklamo bodo tudi skušali kupce v deželo privabiti. Odbor sam si za pričetek ne obeta posebnega uspeha, a je prepričan, da se s časom da veliko doseči.

Da bo podpisani odbor mogel sestaviti zapisnik plemene govedi, ki je v deželi naprodaj, pozivlje posestnike take živine, naj se mu sledeče sporodi:

1. Število plemene govedi (čistokrvne), ki je naprodaj,
2. plemo,
3. starost posameznih živinčet in njih visokost ter približno težo,
4. množino mleka, ki jo dajejo posamezne krave.

Naznanila sprejema podpisani odbor vsak čas, spremembe pa prosi prijavljati od časa do časa.

Glavni odbor o. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Vabilo.

Gg. udje brezovske kmetijske podružnice se vabijo, da pridejo v nedeljo, dne 16. t. m. po prvi sv. maši v šolo.

SPORED:

- 1.) Pobiranje udnine za prihodnje leto, ter vpisovanje novih udov.
- 2.) Naročanje na družbena drevesca.
- 3.) Pobiranje daril za ces. Franc. Jožefa zaklad za stare posle.
- 4.) Morebitni nasveti č. g. udov.

Brezovica, 12. decembra 1899.

A. Remškar, t. č. načelnik.

Vabilo

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Dovjem, ki bode 24. decembra t. l. ob 1/2 l. uri popoldne pri podružničnem načelniku.

K temu zboru so vabljeni vsi udje in oni neudje, ki se zanimajo za kmetijski napredek in žele pristopiti h kmetijski družbi.

Dovje, 5. decembra 1899.

Ivan Brence, načelnik.

Razglas.

Kmetijska podružnica v Mokronogu naznanja svojim p. n. udom, da dobi vsak ud spomladi 1900. l. iz podružnične trtnice pri Tržišču brezplačno 100 okoreninjenih ameriških trt in pa 10 cepljenih bilf. Udje, ki žele večje število cepljenk, jih dobe čez brezplačno število po 8 kr. Neudom se trte letos ne bodo odda-

jale. Ostanek necepljenih bilf se pa sploh ne bode oddal, temveč se pocepi in vloži v podružnično trtnico. Brezplačne bilfe in cepljenke dobe le oni udje, ki jih sami porabijo in jih ne prodajajo, kakor se je to dogajalo preteklo leto. Zato se morajo sedaj udje izkazati s potrdilom svojega županstva, da bodo brezplačne trte porabili za se.

Udje, ki hočejo trte, bilfe in cepljenke, dobiti brezplačno, ali več cepljenk proti plačilu, se morajo najkasneje do 1. februarja 1900 l. ustno ali pismeno zgledati pri gospodu Frančišku Prijatelju v Tržišču.

Iz podružnične drevesnice v Šmarjeti pa dobé udje spomladi bre plačno po 4 sadna drevesa. Čez to število jih udje morejo dobiti proti plačilu 20 kr. za drevo. Neudje ne dobe dreves, tudi ne proti plačilu.

Za drevesa se je zgledati pri oskrbuistvu grajščine Klevevž pri Šmarjeti tudi do 1. februarja 1900 l.

Oni udje, ki se za trte ali drevesa ne zgledajo do določenega roka, izgube pravico do brezplačnega števila trt ali dreves.

Podružnica o. kr. kmet. družbe kranjske v Mokronogu,
7. dne decembra 1899.

Josip Anton grof Barbo, načelnik.

K štev. 17485

Razglas.

Oziraje se na tuuradni razglas z dne 18. novembra 1899., št. 17485., o nadaljnjih omejitvah v živinskem prometu iz dežel ogerske krone se razveljavlja med drugim ondod razglašena prepoved uvažanja prasičev iz županijskega sodišča Kecs-kemet-Felső na Kranjsko.

To se daje vsled razpisa c. kr. ministerstva za notranje stvari s tem na občno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 4. decembra 1899.

Št. 18.041.

Razglas.

Kr. hrv.-slav. dalm. deželna vlada v Zagrebu je na podstavi določil, dogovorjenih med Avstrijo in Ogersko o obojestranskem živinskem prometu z razglasom z dne 14. novembra t. l., št. 65587., razveljavila svoj ukaz z dne 11. junija 1897., št. 32234., oziroma z dne 4. marca 1897., št. 12882., vsled katerih je bilo zaradi svinjske kuge prepovedano iz vojvodine Kranjske uvažati prasiče na Hrvaško in v Slavonijo.

To se vsled razpisa c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 23. novembra t. l., št. 39165., s tem daje na obno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 6. decembra 1899.

Listnoca uredništva.

M. H. v B. Zakaj Vašemu volu pri delu teče kri iz nosa, bo vedel povedati le živinozdravnik, ki vola preišče. — Luna ima velik vpliv, zlasti na ljudi; ona na pr. trka vse tiste, ki so tako neumni, da smatrajo dela v mladi luni za neuspešna.

J. M. v S. Če je gozd toliko posekan, da gozdnar uvidi potrebo, pogozditi ga, potem se ne more upirati.

A. K. na P. Mramorja na čeljustih ne morete sami zdraviti, to je reč živinozdravniku. — Ktero bolezen imenujete »gosenico« ne vemo, zato Vam ne moremo dati sveta. — Sredstvo »antiperonospora« je zmes bakrene galice in še kaj drugega, in ima le namen, vinske slepariti. — Za barvanje vina je le karamel, katerega se v vinu toliko raztopi, da vino dobi zeleno barvo. — Grenek jesih gnilega okusa je pokvarjen in zdravju škodljiv, zato ga je treba zavreči.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 3.

St. 23. V Ljubljani, 15. decembra 1899. Leto XVI.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 13. decembra 1899. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 55.— kr. do gld. 60.— kr.; nemška detelja (lucerna) gld. 50.— kr. do gld. 60.— kr.; gorenjska repa gld. 30.—35 kr.; laneno seme, domače ozimno gld. 15.50 kr.; konopno seme gld. 18.— kr. do gld. 18.25 kr.; kuminovo seme gld. 32.— kr. do gld. 33.— kr.

Fižol: Rudeči ribniški gld. 9.30 kr.; rudeči Hrvat gld. 8.50 kr.; prepelčar (koks) gld. 10.— kr. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistnega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene gld. 13.— kr. do gld. 17.— kr. brez dima sušene gld. 17.— kr. do gld. 20.— kr.

Orehi domači: gld. 17.— kr. do gld. 18.— kr.

Ježice nove: gld. 3.50 kr. do gld. 4.50 kr. za 100 klgr.

Med čist: po gld. 41.— kr.

Kože. Goveje, težke nad 40 kg po gld. 38.— kr. do gld. 40.— kr.

težke od 30 do 40 kg „ 35.— „ „ 32.— „

lahke „ 36.— „ „ 32.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr. klgr.)

Telečje kože: 50 kr za kg.

Kozličjeve kože po gld. —.85 kr. do gld. —.90 kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 32 kr. za kg.

Druge vrste 17 do 26 „ „ „

Kože lisic po gld. 4.50 do 5.50

„ kun „ 15.— „ 18.—

„ dihurjev „ 3.— „ 4.—

„ vidr „ 12.— „ 13.—

Kože zajcev po gld. 18.— za 100 komadov.

Pepelika (potosl) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 13. decembra 1899. Pšenica gld. 9.— kr., rž gld. 7.20 kr., ječmen gld. 6.80 kr., oves gld. 6.40 kr., ajda gld. 8.— kr., proso gld. 9.50 kr., turšica nova gld. 5.80 kr., leča gld. 12.— kr., grah gld. 10.— kr., fižol gld. 10.— kr., seno gld. —.— kr., slama gld. —.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Dunaji, 13. decembra 1899. Pšenica spoml. gld. 8.12 kr., rž spoml. gld. 6.80 kr., oves spoml. gld. 5.88 kr., turšica gld. 5.30 kr.

☞ Za krojače! ☜

V olajšavo pri pri krojevanju oblek priporočam

— krojne vzorce (muštre) —

za pri krojevanje, v naravni velikosti izrezane. (69—4)

Rabijo se že skoro po vseh krajih naše domovine z najboljšim uspehom, kar pričajo vedno mi izraženi dokazi hvaležnosti. Zahtevajte cenik vzorcev, katerega pošiljam zastoj in franko.

Alojzij Kunc,

učitelj pri krojevanju v Ljubljani, Gospodske ulice.

Pristne harške žlahtne

žvrgolivce kanarčke

kakor tudi harške samice razpošilja s poštnim povzetjem in jamči za dobre pevce in živi prihod ter prosi pri vprašanjih znamko za odgovor priložiti. (71-2)

Fran Garbas, sv. Florijana ulice 3. Ljubljana.

Ceniki so brezplačno na razpolago.

Ameriško patentovane
ne varjene verige iz jekla,

katere so sedaj tudi pri vojaki kot konjske uje predpisane, so dvakrat močnejše od varjenih, zelo lahke in ceneje kakor vse druge verige.

(40—15)

☛ Vzorci, z mnogimi pohvalnimi pismi, pošilja brezplačno. ☛

Akcijska družba fužin za jeklo v Beli peči na Gorenjskem
(popreje Goeppinger & Comp.)

Te vrste verig dobi se v vsaki večji trgovini za železo.

JOSIP LEUZ

trgovec

(16-13)

v Ljubljani, Reseljnova cesta

kupuje in prodaja vsakovrstni semenski krompir; za seme ima v zalogi: zgodnji češki rožnik, češki onejidovec, beli okrogli češki krompir in rumeni krompir itd., nadalje izvrstno jedilno čebulo, čebulček, suhe gobe, semenski oves, ajdo, laneno seme, suhe hruške krljice itd. itd. —

Nadalje kupuje vsakovrstno fino namizno sadje za mošt, kakor hruške in jabolka tudi v celih vagonih.

Vsakovrstno opeko, (19-18)

kakor zarezano strešno opeko (Strangfalz-Dachziegel) in prešano zarezano opeko (Marseiller gepresste Dachziegel) navadno izdelano in s terom napojeno (črno) prodajata po najnižjih cenah

Knez & Supančič,

tovarna za opeko v Ljubljani.

Važno za kmetijstvo!

Doktor Trnkoczy-a redilna in hranilna štupa za prašiče.

Najboljše redilno in dijetetično sredstvo za prašiče. Za notranjo rabo, služi v tvorbo mesa in tolsče. — 1 zametek 25 kr., 5 zamotkov samo 1 gld. (5-7)

Varstvena znamka.

Doktor Trnkoczy-a redilna štupa za

živino

Varstvena znamka.

Doktor Trnkoczy-a redilna in hranilna štupa za kuretnino.

Najboljše zavarovano, redilno in dijetetično sredstvo za notranjo rabo, pospešuje tvorbo jajc. Za kure, purane, gosi, race itd. — 1 zametek 25 kr., 5 zamotkov samo 1 gld.

Dobiva se

v lekarni Trnkoczy v Ljubljani, Kranjsko.

Varstvena znamka

Pisma ali pa z dopisnic za 2 kr. pod gorenjim naslovom vpošilana naročila se najhitreje in najceneje izvršujejo po pošti. V tem slučaju se prosí natančnega naslova sprejemalčevega (ime, kraj, hišna številka, zadnja pošta in dežela).

Stroji za napravo krme v zimskem času!

Slamorenice, stroji za rezanje repe in krompirja, mline za drobljenje in mečkanje žita, parni kotli za napravo živinske krme, štedilne peči z posteklenimi in neposteklenimi kotli za vstaviti, in sicer: premične in nepremične za kuhanje in parjenje živinske krme, za krompir, ter za vsako drugo gospodarsko porabo doma in na polju; dalje: reblijači za koruzo, žitne čistilnice, trijerje-prebiralnike, ročne stiskalnice za seno in slamo stalne in premakljive. Dalje vsakovrstne mlatilnice, gepeljne, železne pluge, valarje, brane. Najboljše stroje za sejati „Agricola“ brez premene koles; potem samodelujoče brizgalnice za vničenje njivne gorčice izdeluje in prodaja pod jamstvom kot posebnost v najnovejši, najboljši in skušeni sestavi.

PH. MAYFARTH & drug.

c. kr. edino priv. tovarne kmet. strojev, livarna in fužina na par

DUNAJ, II. Taborstrasse št 71.

Odlikovan z nad 400 zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami. Obširne cenike in mnogoštevilna priznanska pisma zastopj. Zastopniki in prekupci se iščejo. (64-6)

Schichtovo patentovano milo

z znamko labuda

je najboljše sredstvo pri vseh kožnih boleznih, bodisi pri človeku, bodisi pri živini, ravnotako pri pranju volnene ali pa svilnate robe in obleke.

Belo perilo

se osnaži z Schichtovim milom brez vsakega posebnega truda ter se na ta način perilo tako ne vničuje kakor z drugim milom, zato je to milo izdatnejše kakor vsa druga mila. — V krajih, kjer ni tega mila v zalogi, naj se isto naroči naravnost pri

Juriju Schicht-u, Aussig a. Elbe,

tovarna za milo, olje, sveče itd.

Poštno zavoje, težke po 5 kg razpošilja, če se pošlje znesek 2 gld. 25 kr. naprej, franko na vse kraje avstro-ogerske. (65-6)

Schichtova tovarna je v tej stroki ena največjih v Evropi.

Izdelek tega mila bil je odlikovan l. 1894 na mejnarodni razstavi na Dunaju z zlato kolajno.